

Outline reflectie Kennis Delen festival, 13-6-2019 Utrecht

Prof.dr. Evert Bisschop Boele

We hebben vanochtend een mooie waaier van onderzoek gezien. Aan de ene kant traditioneel beleidsonderzoek: vormen van monitoring, soms gekoppeld aan prestatie-indicatoren (maar wie bepaalt die? en hoe zorgen we ervoor dat pi's niet tot doelstellingen worden verheven?), methodologisch vooral enquête- of interviewonderzoek. Anderzijds wat Marlies Tal 'hands on'-onderzoeken noemde: dicht op de praktijk, soms gedaan door de professionals zelf.

De werkelijkheid is complex en divers. Edwin van Meerkerk zei het al: onderzoek is 'geen rechte rails'. Wil evaluatieonderzoek recht doen aan die complexiteit en diversiteit dan moet het contextueel zijn. We maken dan een slag die ook in het denken over evaluatieonderzoek gemaakt wordt: van rechtlijnig interventie-denken naar 'evalueren als leerproces', 'responsieve evaluatie', of 'Theory-Based Evaluation' (waarbij Theory verwijst naar de praktijktheorie). 'Vragen aan' of 'spreken met' wordt dan 'intensief kijken en luisteren' en soms zelfs 'meeontwikkelen'

Wat voegt de onderzoeker toe in dat soort lokale evaluatieonderzoek?

- Een blik van een relatieve buitenstaander
- Theorie, state of the art kennis
- Methodologische kennis - wat is de kennis waard die je genereert?
- Reflectie (ook op de onderzoeker zelf)
- Nare vragen, debat, een constructief 'ja-maar'

Extra interessant daarbij is dat de onderzoeker soms ook dus de professional is. Een professional met een onderzoekende houding; de onderzoekende professional/'reflective practitioner'.

In ons eigen project waarin we CMK onderzoeken in Groningen/Drenthe focussen we op 'leergemeenschappen cultuureducatie'. Ons onderzoek is 'embedded' – wat leidt tot verwarring, soms ook bij onszelf: wat doen we: handelingsonderzoek/actieonderzoek (1e persoon, 2e persoon), ontwerponderzoek, etnografisch onderzoek, alles tegelijk? Wat is de rol van de onderzoeker in samenwerking met onderzoekende professionals, zeker als een daarvan een adviseur is? En wat is eigenlijk de rol van de persoon van de adviseur, en van de instelling/'penvoerder'? En een heel andere vraag: als we zeggen onderzoek te willen doen naar leeropbrengsten van cultuureducatie, wat gebeurt er dan precies als je in een school die term dropt?

Wat doet dit lokale evaluatieonderzoek? Het biedt plausibele duidingen die aangeboden worden ter bespreking. Het draagt bij aan de complexiteit, meerstemmigheid en pluraliteit, eerder dan dat het eenduidige antwoorden geeft.

Dat soort onderzoek is, naast meer abstraherend traditioneel monitoronderzoek, zeer belangrijk. Wat van groot belang is is wel het faciliteren van het zoeken naar generalisaties, naar transfereerbaarheid, naar debat over de praktijken heen. Dat is een mooie taak voor het LKCA. Als OCW en FCP, naast opdrachtgever van monitoronderzoek, juist ook het uitvoeren van lokaal evaluatieonderzoek willen aanmoedigen en de discussie daarover serieus willen faciliteren is dat een enorme bijdrage aan het lerend vermogen van de sector.